

Атаманова Тетяна Олександрівна
головний спеціаліст-економіст
Головного управління статистики у Волинській області

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Розробка інвестиційної політики традиційно залишається прерогативою органів влади центрального рівня. Для формування та нарощування інвестиційного потенціалу регіону важливе значення має розробка методики, а також практична оцінка рівня його реалізації по регіонах країни. Така оцінка повинна мати на меті кількісний опис наявного інвестиційного потенціалу регіонів та визначення необхідних і пріоритетних напрямків його нарощування. Оцінка інвестиційного потенціалу регіону є важливою для багатьох суб'єктів інвестиційного процесу:

– для існуючих та потенційних інвесторів і їх об'єднань – для вивчення перспективності інвестування того чи іншого регіону в цілому, а також окремих сфер його діяльності;

– для державних і регіональних органів влади – оцінка дає змогу визначити напрямки та сфери, де потрібно першочергово розробити комплекс заходів для активізації інвестиційного процесу в регіонах, аналіз динаміки зміни значень інвестиційного потенціалу регіонів та його часткових складових має бути базою для розробки та впровадження інвестиційної стратегії регіону;

– для міжнародних організацій, фондів та об'єднань – дані структури також матимуть серйозне підґрунтя для прийняття рішень про надання донорської допомоги окремим регіонам, впровадження різноманітних програм фінансової допомоги тощо.

Сьогодні не існує окремої методики аналізу саме інвестиційного потенціалу регіону – він аналізується як складова оцінки інвестиційного клімату регіону або ж його інвестиційної привабливості. Тому, існують методики оцінки інвестиційного клімату та привабливості регіону, хоча фактично, вони є методиками оцінки інвестиційного потенціалу регіону.

Вагому роль у регулюванні інвестиційної діяльності саме на регіональному рівні та у формуванні системи інвестування в регіонах і задоволенні очікувань інвесторів відіграють рейтинги інвестиційної

привабливості регіонів, інвестиційні паспорти регіонів, інвестиційні атласи по регіонах.

Наприклад, науковцями широко використовуються рейтингові оцінки інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, які дають загальне уявлення про інвестиційну ситуацію, що склалася в регіоні і допомагають оцінити переваги або недоліки того чи іншого регіону країни у сфері інвестування. Такі рейтингові оцінки регіонів можуть базуватися на різноманітніших методах.

Варто відзначити, що такі рейтингові оцінки інвестиційної привабливості та клімату регіонів детально аналізуються та розробляються українськими вченими. Так, серед українських учених питаннями оцінки інвестиційної привабливості та клімату (і, як їх складової – інвестиційного потенціалу) займалися М. І. Мельник [1], В. Г. Панчишин [2], Т. В. Уманець, О. В. Пилипок, Л. О. Шкварчук, С. С. Герасименко [3] та ін.

На загальнодержавному рівні питанням оцінки інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату регіонів також приділяється значна увага. Сьогодні існує концепція Кабінету Міністрів України щодо оцінки рівня ділової активності регіону [4], яка за набором показників оцінки та її характером є, швидше, оцінкою інвестиційної привабливості регіону. Основою даної концепції є аналіз якісних кількісних і якісних показників діяльності регіону: усього використовується 35 показників. Методика включає два основні етапи: визначається сума відносних відхилень показників розвитку регіону від найкращих значень в інших регіонах; визначається середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за кожним показником. За результатами таких розрахунків визначається місце кожного регіону в загальному рейтингу.

Відомою також є методика визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів Державної служби статистики України, затверджена Наказом Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 року «Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку» [5]. Ще однією офіційно затвердженою методикою є оцінка інвестиційної привабливості регіонів згідно Наказу Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 25.03.2004 року № 115 «Про затвердження Методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки та в розрізі регіонів, рейтингової оцінки

інвестиційної привабливості галузей, регіонів та суб'єктів господарювання і відповідної форми звіту» [6].

Як бачимо, навіть на державному рівні сьогодні існують різні концепції, методики та підходи до оцінки інвестиційної привабливості, не кажучи про відсутність оцінки інвестиційного потенціалу як такого взагалі. Така ситуація стає не тільки на заваді ефективному формуванню та нарощуванню інвестиційного потенціалу регіонів, але перетворюється на негативний іміджевий фактор для країни та її регіонів, оскільки наявність різних методик з різними результатами оцінки на державному рівні ставить під сумнів правдивість оцінки взагалі.

Взагалі всі розроблені у вітчизняній та світовій практиці методики по відношенню до джерела вихідної інформації можна умовно поділити на 3 великі групи:

- 1) методики, що ґрунтуються на статистичній інформації;
- 2) методики, що ґрунтуються на різноманітних оцінках експертів;
- 3) комбіновані, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках.

Таким чином, на наш погляд, можна прийти до висновку, що для оцінки інвестиційного потенціалу регіону, яка б враховувала напрацювання вітчизняних і зарубіжних вчених, можна виділити наступні критерії методик:

– застосування рейтингової оцінки регіонів, зокрема за методом ранжування, що дозволить скласти наочний рейтинг регіонів за рівнем інвестиційного потенціалу та продемонструвати дані такої оцінки потенційним інвесторам та органам регіональної влади;

– мінімальне використання експертних оцінок для отримання максимально об'єктивного результату оцінки;

– відбір часткових показників на основі попереднього кореляційного аналізу їх впливу на інвестиційний потенціал – для того, аби звести перелік показників, що оцінюються до мінімуму та, в той же час, врахувати всі вагомні показники;

– наявність в окремих методиках оцінки подальшого групування регіонів, залежно від отриманого значення інтегрального індексу, що в подальшому дасть змогу сформулювати певні види заходів щодо оптимізації нарощування інвестиційного потенціалу для виділених груп регіонів.

Підвищення інвестиційної привабливості України в умовах децентралізації можливе за рахунок розгляду цього питання на регіональному рівні, що дозволить конкретизувати задачі, а отже,

залучити не тільки іноземних інвесторів до реалізації регіональних проектів, але і органи державного і місцевого управління, які розпоряджаються розподілом видатків відповідних бюджетів за цілями інвестування у різні об'єкти на регіональному рівні.

Література:

1. Мельник М. І. Інвестиційний клімат регіону: теоретичні та прикладні засади дослідження: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2005. 304 с.
2. Панчишин С. М. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2001. 616 с.
3. Герасименко С. С., Головач А. В. та ін. Статистика: підручник. 2-ге видання, перероб і доп. Київ: КНЕУ, 2000. 467 с.
4. Про схвалення Концепції створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки, суб'єктів господарювання: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2004 р. № 208-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208-2004> (дата звернення: 15.11.2019 р.).
5. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку: Наказ Держкомстату України від 15.04.2003 р. № 114. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0114202-03> (дата звернення: 15.11.2019 р.).
6. Про затвердження Методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки та в розрізі регіонів, рейтингової оцінки інвестиційної привабливості галузей, регіонів та суб'єктів господарювання і відповідної форми звіту: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 25.03.2004 р. №115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0459-04> (дата звернення: 15.11.2019 р.).